

Е. М. Дорофєєв, І. С. Мареха

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

БЕЗПЕКА ТУРИСТІВ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕСТИНАЦІЙ

На сучасному етапі розвитку суспільства питання безпеки в туризмі набувають глобального значення, оскільки туристичний бізнес набирає масштабів планетарного рівня. Зазначається, що поточна соціально-економічна ситуація у світі та країні характеризується багатьма недоліками, які потребують врахування у практиці ведення туристичного бізнесу з метою гарантування безпеки туристичної подорожі та максимально можливої мінімізації існуючих ризиків. Доведено, що основоположним чинником успішного туристичного бізнесу є безпека клієнтів, оскільки туризм у першу чергу повинен приносити лише позитивні емоції та справляти відмінні враження від подорожі. Аргументовано, що безпека виступає драйвером сталого розвитку туризму в усіх його напрямках та проявах.

Ключові слова: туризм, безпека, небезпека, ризики у туризмі, сталий розвиток.

At the current stage of society's development, safety issues in tourism are gaining global importance, as the tourism business is gaining world-wide scale. It is noted that the current socio-economic situation in the world and the country is characterized by many shortcomings that need to be taken into account in the practice of conducting tourist business in order to guarantee the safety of tourist travel and minimize existing risks as much as possible. It has been proven that the fundamental factor of a successful tourist business is the safety of customers, since tourism should first of all bring only positive emotions and make excellent impressions from the trip. It is argued that security acts as a driver of tourism development in all its directions and manifestations.

Keywords: tourism, safety, danger, risks in tourism, sustainable development

Постановка проблеми. Галузь туризму є потужною складовою соціально-економічної стратегії країни, орієнтованої на забезпечення фундаменту для освітнього, духовного та культурного рівня населення, а також забезпечення умов для відновлення моральних та фізичних сил людини та змістовного проведення дозвілля. Туризм, незважаючи на турбулентність світових ринків, на сучас-

ному етапі розвитку виступає одним із секторів економіки, який найбільш динамічно розвивається в системі міжнародної торгівлі послугами. Наразі переважна більшість країн світу формують міжнародний туристичний ринок, проте розподіл туристичних потоків відбувається нерівномірно. Це відбувається переважно за рахунок неоднорідного соціально-економічного розвитку держав і, як наслідок, різного рівня соціальної та політичної безпеки в туризмі. Світовий та національний туризм розвиваються за рахунок багатьох чинників. Дані фактори розвитку включають рівень конкуренції, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, вартість, доступність та безпеку авіаперевезень, якість послуг туристичних операторів, соціально-політичну ситуацію в країні, а загалом – рівень безпеки, надійності та стабільності. Сучасний туризм у світі та Україні зокрема повинен розвиватися у двох напрямках: у першу чергу, забезпечення стратегічних питань безпеки дестинацій, а по-друге, гарантування безпосередньої безпеки туристів на атракціях. Саме такий підхід буде гарантувати досягнення цілей сталого розвитку в туризмі.

Аналіз досліджень та публікацій. У сучасній літературі аспектам безпеки туристів присвячено низку фундаментальних публікацій. Умовно їх можна поділити на три блоки за об'єктами дослідження. Так, питанням сутності безпеки туризму приділяли увагу А. Голод, Д. Дикий, С. Фокін та ін. Механізми, що забезпечують належний рівень безпеки в туризмі, аналізувалися в роботах В. Торяника, В. Джинджояна, Р. Алояна та ін. Дослідженню нормативно-правових актів різних країн та міжнародних організацій у галузі безпеки присвячено праці Р. Алояна, М. Гудими, М. Козачука та ін. Враховуючи серйозний доробок учених у галузі туристської безпеки, відзначимо, що питанням безпеки туристів та сталого розвитку слід приділити більше уваги.

Мета дослідження. Метою дослідження є комплексний аналіз взаємозв'язку особистої безпеки туристів та сталого розвитку туристичного бізнесу.

Виклад основних результатів дослідження. Соціально-економічні фактори, які впливають на сталий розвиток туризму, включають підвищення рівня освіти, культури, естетичних потреб населення, а також доходів та вивільнення додаткового часу на відпочинок. Втім задля ефективного функціонування та сталого

розвитку галузі туризму необхідна досконало організувати систему її безпеки. Надзвичайної актуальності це питання набуває в умовах глобалізації, яка всесторонньо впливає на міжнародну та національну безпеку. Туризм є дуже чутливим до дії неринкових чинників, які підривають туристичну привабливість території та ускладнюють її сталий розвиток, таких як війни, природні катаклізми, епідемії тощо. За даними UNWTO, втрати сфери туризму у світі в 2020 році через пандемію склали 1,3 трлн доларів [2]. А втрати українського туристичного сектору за роки війни вже сягнули сотень мільйонів гривень [3].

Експерти UNWTO пропонують такі шляхи вирішення проблеми з безпекою туристів: проектування, розробка та імплементація у життєву практику світових норм безпеки подорожей та місць перебування туристів; оповіщення та просвітницька робота з публічними аудиторіями; інституціоналізація співпраці щодо розв'язання проблем безпеки туристів, зокрема в екстремальних ситуаціях; міжнародне партнерство та ін. [4]

Безпека туристів й відмінна якість їх обслуговування унеможливаються без урахування суспільних інтересів та стану навколишнього природного середовища. Органи місцевого самоврядування повинні на законодавчому рівні запроваджувати перелік правил та постанов стосовно забезпечення охорони громадського здоров'я, суспільного правопорядку, транспорту, високих норм якості докільця тощо. Тісна співпраця туристичних фірм, які відповідають за безпеку туристів у місці призначення, та місцевої влади мають знизити ризики небезпеки та сприяти сталому розвитку туризму.

Над питаннями забезпечення безпечного відпочинку туристів працюють такі міжнародні організації:

- Міжнародна організація праці (ILO);
- Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO);
- Організація Об'єднаних Націй (UNO);
- Міжнародна організація цивільної авіації (ICAO);
- Міжнародна морська організація (IMO) та ін.

Відповідно до чинного законодавства України, суб'єкти туристичної діяльності з метою забезпечення безпеки туристів зобов'язані [1]: інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, про виконання загальнообов'язкових вимог та

запобіжних чи попереджувальних заходів (медичних щеплень тощо); створювати безпечні умови в місцях надання туристичних послуг, забезпечувати належне облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій тощо; виконувати спеціальні вимоги з безпеки під час надання туристичних послуг із підвищеним ризиком тощо.

Висновки. Досягнення сталого розвитку туризму повинно ґрунтуватися на засадах забезпечення комплексної безпеки туристів. Комплексна стратегія безпеки має стати результатом тісної співпраці суб'єктів туристичної діяльності та місцевої влади. Провідну роль у гарантуванні безпеки туристів та досягнення цілей сталого розвитку відіграють міжнародні договори та світові організації. Основоположним документом України, що регламентує питання забезпечення національної безпеки подорожуючих, є Закон України «Про туризм» від 1995 року. Проте гарантування безпеки та сталого розвитку туристичної галузі в нашій країні має також спиратися на міжнародні норми та стандарти, про що свідчить активна участь України як члена-партнера міжнародних організацій, які гарантують безпеку туристів на глобальному рівні.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про туризм». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1995. № 31. Ст. 24 (зі змінами та доповненнями).
2. Криза у світовому туризмі відступить не раніше 2023 року – ООН. URL : <https://www.slovoidilo.ua/2021/01/28/novyna/suspilstvo/kryza-svitovomu-turyzmi-vidstupyt-ne-ranishe-2023-roku-onn>
3. О. Чорний. Найкращі часи – попереду. Що відбувається з туризмом в Україні під час війни. URL : <https://www.rbc.ua/ukr/travel/samye-rkie-vremena-vpered-i-proishodit-turizmom-1657645856.html>
4. Фокін С. П. Безпека у туризмі як чинник сталого розвитку туризму. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/153586163.pdf>